

Соціальні відхилення та конфлікти.

- **План.**
- Політичні зміни, як різновид змін соціальних.
- Політичний розвиток, модернізація, як варіанти політичних змін.
- Соціально-політичні конфлікти та кризи.

- Політична зміна – це виникнення нового у структурних та функціональних особливостях політичних явищ, що забезпечує самовідтворення й оновлення суспільно-політичного організму.

Основними типами політичних змін є

- -революція
- державний переворот
- реформа
- розвиток
- занепад

- Політичні зміни відбуваються в суспільстві в разі невідповідності політичної системи, завданням, що постають перед нею на певному етапі.

Політичний розвиток - це процес спрямований на пристосування політичної системи і громадянського суспільства до соціальних умов, що змінюються, зв'язаний з появою нових технологій, зміною соціальних зв'язків, новим співвідношенням цілей, можливостей і ресурсів.

Модернізація – це процес якісного оновлення основних політичних структур, норм та принципів, адаптація національних традиційних інститутів до сучасних зразків політичних структур.

На сучасному етапі розвитку політичної науки вважається, що модернізація є складовою політичного розвитку.

Історичні варіанти модернізації

- 1) Первинна (органічна) модернізація – відбувалась внаслідок природного розвитку в країнах Західної Європи та США. В соціально-економічному сенсі це перехід від традиційного до індустріального суспільства. У цей період спочатку відбуваються зміни в духовно-ідеологічній сфері, підготовлені епохами Відродження і Реформації, визріває цивільне суспільство, а потім разом із трансформацією економіки відбувається демократизація політичної системи.
- 2) Вторинна (неорганічна, віддзеркалена) модернізація характеризувалася розвалом колоніальної системи і спробами відсталих у своєму розвитку країн наздогнати розвинуті країни. Така модернізація припускає, що одні елементи структури суспільства – в економіці, політиці, культурі, соціальній диференціації, соціальній сфері не відповідають по своєму розвитку або вимогам до інших.
- 3) Наздоганяюча модернізація відбувається в умовах могутнього інтегративного впливу ведучих економічних і політичних центрів у глобальних масштабах.

Моделі модернізації за С. Хантінгтоном

- *класична лінійна модель демократизації* (Великобританія, Швеція) передбачає поступове обмеження монархії і введення парламентаризму; громадяни одержують спочатку права цивільні, потім політичні з усуненням виборчих цензів, і, в останню чергу, – соціальні;
- *циклічна модель («рух квадратного колеса»)*: періоди різкого і бурхливого підйому модернізаційних процесів змінюються уповільненням або відкотом у бік авторитарності, тобто відбувається еволюція в раніше обраному напрямку.
- *діалектична модель* – протиставлення авторитарної і демократичної тенденцій відбувається в досить розвинутих індустріальних країнах. Крах авторитарних режимів відбувається відразу і надалі шляхом зміни пануючих еліт встановлюється стабільна, життєздатна демократія.

Політичний конфлікт - це зіткнення двох або більш суб'єктів політики з метою реалізації їхніх інтересів в умовах протидії.

Політична криза – це стан суспільства, яке знаходиться у фазі нестабільності вище звичайного рівня, коли «верхи» не в змозі розв'язати конфлікт традиційним засобом, а «низи» не бажають вирішувати проблему подібним чином.

Типи політичних криз

- Урядова
- Парламентська
- Конституційна

Типологія політичних конфліктів

- За об'єктом сутички: конфлікт ідентичності, конфлікт цінностей, конфлікт інтересів
- За проявом: явні та латентні
- За гостротою: антагоністичні та неантагоністичні.

Теорії конфлікту

- 1) Соціально-економічна - джерелом політичних конфліктів є існуюча в суспільстві система економічних, політичних, соціальних і духовних відношень, у якій суб'єкти політики займають різне об'єктивне становище. (К. Маркс, Р. Дарендорф, М. Дюверже та ін.)
- 2) Теорія потреб - конфлікти виникають внаслідок обмеження або неповного задоволення потреб, які визначають сутність людської особистості (Дж. Бертон, К. Ледерер, Дж. Де-віс, Р. Інглхарт, Д. Істон, О. Надлер та ін).
- 3) Психологічна - основною причиною будь-яких конфліктів є інстинктивне бажання одного індивіда панувати над іншим (З. Фрейд).

Шляхи вирішення конфліктів

- *Компроміси* визначаються як форма змушених або добровільних угод на основі взаємних поступок.
- *Консенсус* (від лат. - взаєморозуміння) – найбільш універсальна демократична форма угоди, що дозволяє на основі взаємних цінностей знайти загальновигодні рішення.
- *Силове придушення* – вищий за ієрархією чи за ресурсами суб'єкт вирішує конфлікт силовим шляхом.